

42229767-9	05/2014	ידיעות אחרונות - 7 לילות	עמוד 26	1	26.88x8.55
שריקה מאת חמוטל בר יוס - 16240					

ספרים חדשים { שכדאי לבדוק

כשהכריש ישן מילנה אגוס
מאיטלקית: מרים שוסטרמן-פדובאנו,
הספריה החדשה וכתר, 153 עמודים

הסופרת מילנה אגוס ('מחלת האבנים') היא מסרדיניה, וכך גם המשפחה המשוונה שהיא מתארת ברומן הבכורה שלה, הכתוב מנקודת מבטה של נערה המנהלת רומן אסור.

וככה זה מתחיל: "למעשה אנחנו כלל לא משפחת סבילה-מנדוזה. אנחנו סרדים, אני בטוחה בכך, בני סרדיניה מאז התקופה הפליאוליתית המאוחרת. אבי הוא מי שקורא לנו ככה, בשני שמות-משפחה הכי שכיחים שם למטה, בדרום."

שתיקת הצמחים לבנה מושון
עם עובד, 395 עמודים

עם מות בעלה, מתחילה הסטודנטית תמר לעבוד במשתלה, שם היא סופגת הערות מהבוס על המום שבידה. אבל תמר לא שם רק בשביל הצמחים, אלא כדי להבין משהו על משפחתה ועל טרגדיה שמקורה במלחמת העולם השנייה. **וככה זה מתחיל:** "העיניים שלי היו על הברוש. הדף המכוניות המעטות שחלפו על הכביש סטר על לחיי ואני עמדתי וחיכיתי ובלעתי רוק. זו שמציצת בראש הצמרת האם ותגלה אליי?"

לחישת הצללים יאן-פיליפ סנדקר
מגרמנית: יוסיפיה סימון, הכורסא
ידיעות ספרים, 416 עמודים

אחרי ששכל את בנו, פרש פול מן העולם לאי ליד הונג-קונג, אבל עכשיו אישה אמריקאית שאיבדה את בנה סוחפת אותו למסע חיפושים יחד עם ידידו הבלש צ'אנג. רומן נוסף למחבר הלהיט 'אמנות ההקשבה לפעימות הלב'. **וככה זה מתחיל:** "הוא היה ילד צנום ורגיש. כבר עם לידתו. 2,580 גרם, רק מעט יותר מפג. וזאת למרות השבוע הנוסף שבו שהה ברחם אמו, בניגוד למצופה."

אנטי שביר נסים ניקולס טאלב
מאנגלית: אורי שגיא, דביר, 639 עמודים

כשנסים טאלב, מחבר רבי-המכר 'הברבור השחור', כותב ש"דברים מסוימים אוהבים טלטלות; הם משגשים כשהם נחשפים לתונדותיות, לאקראיות, לכאוס וללחצים" - הוא מתכוון בין היתר לספרו החדש, שאמור לשחזר את הצלחת קודמיו ולעשות הון ממציאות החיים המבולגנת. **וככה זה מתחיל:** "הרוח מכבה נרות ומלבה שריפות. כך גם אקראיות, אי-ודאות, כאוס: מוטב לנצל אותם, לא להתחבא מפניהם."

שריקה חמוטל בריוסף
הקיבוץ המאוחד, 96 עמודים

בספר השירים ה-13 שלה קובעת המשוררת וחוקרת הספרות חמוטל בריוסף כי "קריאת שירים שווה מחצית ממחר ההרצאה המדעית המפרשת את אותם שירים, ובכל זאת ממשיכה לכתוב שירים שנוגעים בכליל השפות ששמעה בילדותה, באהבה ובשירה עצמה. **וככה זה מתחיל:** "לשרוק, ללעוס מסטיק ולדבר בשגיאות/ אסור היה לי, בת יחידה של מורה וגוננת/ בבית אומלל, שכול, מקולל."

42224524-5	02/05/2014	הארץ - ספרים	עמוד 16	1	18.03x27.23
שריקה מאת חמוטל בר יוסף - 16240					

קברי אלמונים ממלחמת העצמאות.
סטירת השכול בוערת צילום: ניר קדר

מתגלים לעתים נדירות בין השורות. שקטים ומהורהרים, הם מפתיעים אותנו בדימויים בלתי צפויים. "אל חררי לבך חדרתי ב" ערמה/ של חתולת רחוב מגרשת/ חומקת בין רהיטים לא מכרים/ מחפשת מקום סמוי מן הציון/ מקום נוח להמליט גורים סומים;" "לחם כהה חם מהתנור / עם צמור קים / שאני תולשת בנשיקות / מהלחיים, מהפה, מהצוואר / מה- כתפים, מהפסמות, מהטבור, / וגם מהקצר של כף הרגל השמאלית".

"כשאֶהבתי בנים לא ידעתי/ שאני מקימה מקברו את אחי/ מתעקשת להשיב לי אותו/ חי וחזק ונכון ומנחם"

לקראת סופו של הספר חוזר השכול, בשירים מהפכי קרביים על בנה של המשוררת, שמת בעו- דו נער.

"מצוה על המת שישתכח מן הלב, אני אומרת רב־י כפושין לבני הקטן/ שכבר שלשים שנה לא מתפורר/ לא מתבגר/ הוא היה נער נבון מאד. לא סרבן/ התורה צוה עלינו לאהב. לכבד. לא לחמד/ וגם מצוות מצוות רבות שאינן מעבר ליכלתנו/ למתים יש רק מצוה אחת: להשתכח/ והם מתקשים מאד לקימה".

הספר מגיע לאחד משיאיו בשיר קינה שקשה לעמוד בו, "אל- כוהול": "נשקתי לבוס/ שממנה שתית אתמול/ אלכוהול/ הדך- תי את פי לזוכי/ עצמתי עיי- נים כליל/ ונשקתי לבוס/ שממנה שתית אתמול/ אלכוהול/ ... תקעתי שנים בבוס/ כשאמר- תי שמך/ הדקתי שפתי/ חמות לזוכי/ עצמתי עייני/ ונשקתי לבוס/ שממנה שתית אתמול/ אלכוהול/ הדך- הבוס השבור/ והדך עוד בפי/ הבוכה את שמך/ ונושק את הבוס/ שממנה שתית אתמול/ אלכוהול".

הפילוסוף לודוויג ויטגנשטיין מסיים את חיבורו פורץ הדרך "מאמר לוגי פילוסופי" בקביעה מהדהדת: "מה שאי אפשר לדבר עליו, על אודותיו יש לשתוק". ואנו, קוראי השירה, תוהים: היית- כן כי מה שאי אפשר לדבר עליו, על אודותיו נכתבת שירה?

המצווה שהמתים מתקשים לקיים

בין שכול לשכול מתגלים לעתים הבהובים של אהבה והתאהבות בין השורות של חמוטל בר-יוסף

קבוצים ומושבים, ובכמה שירים בספר מהדהדות מצוקות בת הקיבוץ שגרלה והתבגרה בעיה "אהובה" קראתי לבבתי הרא- שונה, העירונית. השגתי אותה בשכיבה אפרקן ורקיעות רגלים/ על המדרכה של הרחוב הראשי, ליד חלון הראוה/ ... מרחתי לה על כל הגוף את המשקה השחור רה השמנונית/ מהקפסה הגדולה ששמים לכל הילדים על פצעים עם/ מגלה בפיץ/ של עמק היר- דן/ חבקתי אותה, ספרתי לה אג- דות, וכשבכתה נזפתי בה ואימתי עליה/ שאקרא לשומרת לילה".

הבהובים של אהבה והתאהבות

כפי שסיפרה בעבר בר-יוסף בראיונות עיתונאיים, אחיה הבי- כור נהרג במלחמת העצמאות, באירוע כשהיא היתה בת שמונה, באירוע שלא הוברר אם היה פליטת כדור בשוגג או התאבדות. סטירת הש- כול הזאת בערה בהוריה, ובמידה רבה גם בה, מאו. "כשאֶהבתי בנים לא ידעתי/ שאני מקימה מקבר- רו את אחי/ מתעקשת להשיב לי אותו/ חי וחזק ונכון ומנחם. ... כשכתבתי שירים לא ידעתי/ שהם דובקים את אבי המעוה/ השותק שעות בפרסה".

ילדותה המוקדמת של בר-יוסף עברה עליה בנדודים בין כמה

שגריר שירה – אמיר בקר

שריקה

חמוטל בר-יוסף. סדרת ריתמוס, הוצאת הקיבוץ המאוחד, 95 עמ', 64 שקלים

"רק על עצמי לספר ידעתי" – מי לא יכיר את שורת הפתיחה המפורסמת ביותר של רחל, היא המשוררת רחל בלובשטיין. אותו וידוי אישי על קוצר ידו של המ- שורר, המסוגל למסור רק וידויים אישיים. השורה נהפכה לביטוי שגור בעברית, אולי שלא בטור בתו של השיר שהיא פותחת. רק לעתים נדירות אנו מעיינים גם בהמשכו של השיר, שנכתב בערבוב ימיה הקצרים של רחל. הנה הבית האחרון, על שתי השאלות הרטוריות מלאות החרון ומפח הנפש החותמות אותו: "כל ארחותי הליו והדמיע/ פחד טמיר מיר ענקים/ למה קראתם לי, חופי הפלא? למה כזבתם, אורות רחוקים?"

אם נעלעל בספרי שירה עכ- שויים, גם בלי לערוך מחקר סטטיסטי מחייב, נדמה כי יסתמן רוב לשירים הנכתבים בגוף רא- שון, והמתמקדים לכאורה בכור תביהם. אך שירה הנכתבת בגוף ראשון יכולה להעניק לנו כמובן הרבה מעבר ליומן אורחותיו ות- חושותיו של המשורר. כשהיא טור בה וחזקה, היא פוקחת את עינינו אל עצמנו ואל העולם סביבנו.

"לשרק, ללעס מסטיק ולדבר בשגיא/ אסור היה לי, בת יחי- דה של מורה וגננת/ בבית אמלל, שכול, מקלל". כך נפתח ספרה של חמוטל בר-יוסף, "שריקה", בשיר שכותרתו "איר למדתי לשרוק".

"התנדבתי אפוא לשאב נפס מן הפח הגדול לבקבוק/ ... ותחת חסות חריקות קורעות עוד התף/ של בכנת משאבת הפח העולה ויורדת/ כוצתי שפתי ונשפתי/ ... כך, במחתרת, למדתי לשרק/ על הכל/ בקלות".

שירה של בר-יוסף בוחנים נקודות קריטיות בביוגרפיה שלה כאילו היו אלה דגימות ביופסיה של רקמת חיה. קשה להישאר שווה נפש ביחס לנתיב האישי העולה מהם, והמבט הפואטי המור- כב מעשיר גם את מבטנו על חיינו שלנו: "היה לי אח/ שהרכיב אותי על כתפיו/ אחותי בו כמו פדור את צירוף/ כמו עולל את אצבע אמו/ פעם סטר לי/ הוא נמוג ואני התפוררתי/ נפרקתי. נפרעתי/ נותרתי יחידה/ עכ- שו העולם הוא אחי/ הוא מרכיב אותי על כתפיו/ וסוטר לי על משוגותי".